NOORD-BRABANDER.

Dicere verum Quid vetat? HORATIUS.

NOMMER 82. 's BOSCH. DONDERDAG, 8 OCTOBER 1829.

Rusland.

PETERSBURG, 25 september.

Z. M. de Keizer heeft bepaald, dat de sleutels der stad Adrianopel in de kerk van het klooster van Alexander Newskij zullen bewaard worden.

— De admiraal *Greigh* heeft aan Z. M. de sleutels der veroverde vesting Midia overgezonden.

Polen.

WARSCHAU, 28 *september*.

Omtrent hetgeen het sluiten van den vrede tusschen de Porte en Rusland is voorafgegaan, verneemt men van goeder hand het volgende: «Om de zwarigheden zoo veel mogelijk uit den weg te ruimen, welke de turksche gevolmagtigden te Adrianopel in de laatste dagen tegen het sluiten van het traktaat schenen in het midden te brengen, en bij de gegronde vrees, dat, ingeval de generaal graaf *Diebitsch* den door hem gestelden termijn niet naauwkeurig zag in acht genomen, het russische leger zeker onverwijld op Konstantinopel zou aanrukken; besloot de koninklijke pruissische gezant bij de Hooge Porte, de heer *van Royer*, op uitdrukkelijk verlangen van den grooten Heer en op dringend aanzoek der beide gezanten van Engeland en Frankrijk, zich ten spoedigste naar Rodosto in te schepen, om zich van daar naar Adrianopel te begeven. Zijne bemoeijingen hebben er werkelijk toe bijgedragen, dat de vrede nog binnen den gestelden termijn tot stand gekomen is.»

— Het 2de en 6de korps van den generaal *Diebitsch* bevonden zich, volgens de laatste berigten, reeds te Sarai en trokken steeds voorwaarts.

Duitschland.

WEENEN 27 *september*.

Alhier is door handels-estafetten het berigt van het sluiten van den vrede tusschen Rusland en de verhevene Porte ontvangen. Onderscheidene opgaven van de voorwaarden, welke Rusland gesteld heeft, waren er in omloop. De geloofwaardigste schenen deze te zijn: de Porte zal, ter vergoeding van de oorlogskosten, aan Rusland 25 (volgens anderen 30) millioen zilveren roebels betalen, waartoe een termijn van *tien jaren* gelaten wordt, gedurende welken de vorstendommen Moldavië en Wallachyë en de vesting Silistria in bezit van Rusland zullen blijven. De reeds bij de overeenkomst van *Ackerman* (tot welker vervulling de Porte zich op nieuw verbindt) bepaalde schadeloosstelling van russische onderdanen zal, ten bedrage van 48 millioen turksche piasters, in drie termijnen gekweten worden; na de betaling van den eersten termijn trekken de russische legers naar den Balkan, na de betaling van den tweeden over den Balkan, en na de voldoening van den derden over den Donau terug. De vestingen Achalzik en Athalkalaki, als mede Poti en Anapa in Azië worden aan Rusland afgestaan. In Europa zullen de vestingen Turnu, Kale, Giurgewo en Braila (aan den linker oever van den Donau) geslecht en niet weder opgebouwd worden. De vijf districten, welke tot dus verre van Servië gescheiden waren, zullen met dit gewest vereenigd worden, en gelijke voorregten als hetzelve genieten. Eindelijk zegt men, maar op losse gronden, dat Rusland, bij een artikel van het vredes-traktaat, de Porte de grensbepaling van Griekenland, in een lijn van Volo tot Arta heeft doen aannemen.

— Volgens berigten van de grenzen van Wallachyë zou de pacha van Scutari met een aanzienlijk leger (sommigen stellen het op 30,000 man) naar Sophia getrokken zijn, en de generaal *Geismar* daarop, met zijne gansche magt, zich over den Donau begeven hebben, om den pacha op zijnen weg naar den Balkan te vervolgen.

Nederlanden.

HEEMSTEDE, 1 *october*.

Deze dag was voor de R. K. gemeente van Berkenrode een dubbele en zeer treffende feestdag. Wij vierden den feestdag van onzen beschermheiligen, en tevens werd de begraafplaats der roomsch-katholijken plegtig ingezegend. Met vurig verlangen was reeds lang deze dag tegemoet gezien. Vol geestdrift vloeide eene groote schaar van geloovigen, zoo uit het naburig Haarlem als uit de gemeente, tempelwaarts, om aldaar eenen plegtigen solemnelen dienst bij te wonen, welke door den weleerw. heer *A. A. Tomas*, landdeken van Kennemerland, werd gecelebreerd, geadsisteerd door den weleerwaarden heer *G. van der Lugt*, pastoor te Amsterdam, als diaken; den eerwaarden heer *A. van der Weide*, als sub-diaken, en den weleerwaarden heer *J. Hoffman*, pastoor in de Vogelenzang, als index, benevens nog eene aanzienlijke priesterschaar. Na het evangelium beklom de weleerwaarde heer kapellaan *W. van Houten*, den kansel, en koos tot zijnen tekst: *En op den avond van den sabbathdag gingen* Maria Magdalena *en de andere* Maria *om het graf van* Jezus *te zien*, Matth. XXVIII, 1; waarna hij eene zoo schoone als treffende redevoering uitsprak, *over het nut en troostryke der godsdienstige begravenissen;* met sterke kleuren schilderde hij af, hoe wij bij onze begravenis krachtdadig worden herinnerd, dat wij tot een hooger en verhevener doel dan deze aarde zijn geschapen. Roerend was de taal, waarmede de plegtigheden der R. K. Kerk voor hunne overledenen geschetst werden. Groot was de indruk, die deze redevoering op de aanwezenden maakte, welke op aller gelaat zigtbaar was.

Na de godsdienstoefening in de kerk, vloeiden de aanwezenden met geestdrift naar de plaats, welke, na weinige oogenblikken, door de Kerk, tot rustplaats harer geloovigen zoude worden ingezegend, waarop eene nette, hoewel kleine kapel gebouwd is, daar hetzelve ver van de kerk is verwijderd.

Eenige oogenblikken daarna verscheen de achtbare priesterenrei, om de kapel en gods-akker in te zegenen, welke, onder het aanheffen van gezangen en gebeden, door den weleerwaarden heer *A. A. Tomas*, landdeken, verrigt werd. Bemoedigend was het voor den godsdienstminnaar de vervoering en den geestdrift der aanwezende katholijken te aanschouwen, en treffend den diepen eerbied en de orde gade te slaan, welke er heerschte. Een plegtig *Te Deum*, door de priesteren aangeheven, sloot dit godsdienstig feest. Het schoone weder heeft dit feest geenen geringen luister bijgezet, en een groot aantal protestanten heeft aan hetzelve deel genomen.

Nimmer zal deze dag uit het geheugen der R. K. van Heemstede gewischt worden, en overal zal onze eerwaardige herder, *J. Tielen*, den warmsten dank zijner gemeentenaren ondervinden, voor de zorg en den ijver, welke hij, voor de rustplaats zijner schapen, heeft aan den dag gelegd.

Mogten ook andere, zoo stedelijke- als gemeentebesturen, het zoo loffelijk gedrag van ons gemeentebestuur navolgen, en aan het regtmatig en vurig verlangen der R. K. voldoen en hen begraafplaatsen bereiden of zelve laten bereiden, waarop zij hunne overledenen kunnen ter ruste brengen; dan zoude men, met aan de katholijken die vrijheid en gelijkheid toe te staan, welke de grondwet hen waarborgt, den band der burgerlijke verdraagzaamheid naauwer en naauwer zien toehalen, en den warmen dank hunner stad- of dorpgenooten inoogsten.

Mogt ons gemeentebestuur op den ingeslagen weg volharden en zich meer en meer beijveren, om de katholijken gelijke regten en bescherming toe te voegen! Hierdoor zoude het steeds meer en meer de liefde en achting hunner onderhoorigen tot zich trekken.

'S HERTOGENBOSCH, 7 *october*.

Gister is alhier de vergadering van kiezers gehouden tot het vervullen van de plaats van raad der gemeente, die door het afsterven van den heer *F. J. M. van Meeuwen*, was open gevallen.

Van de 26 opgekomen kiezers, zijn de dertien volgende bij het lot tot het doen der keuze aangewezen, als: de heeren

H. de Wys, lid van de provinciale staten.
F. A. Mulders, lid van den raad der gemeente.
M^r^. *P. S. van Son*, lid van de regtbank en van den raad der gemeente.
P. J. Vermeulen, zoutzieder.
G. van der Horst, lid van den raad der gemeente.
W. van der Pas, ontvanger bij het algemeen armbestuur.
H. Rovers, tapijt-fabrikeur.
T. Sopers, lid van den raad der gemeente.
J. B. Mahie, koopman.
J. Diepen, laken-fabrikeur.
D^r^. *J. B. Goyarts*, lid van den raad der gemeente.
M^r^. *J. H. Sassen*, lid der gedeputeerde staten.
G. J. Dekkers, lid van den raad der gemeente.

Waaruit tot stemopnemers zijn benoemd de heeren
M^r^. *J. H. Sassen* en *H. de Wys*.

Vervolgens, tot het doen der keuze overgegaan zijnde, is gebleken, dat bij de eerste stemming hadden bekomen, als: de heeren

H. T. J. van de Ven, 7 stemmen.
M. Hubraken, 4 »
L. J. Sassen, 1 »
J. Diepen, 1 »

Zoodat met volstrekte meerderheid van stemmen de heer *Hendrik Tilman Joseph van der Ven*, zoutzieder binnen deze stad, tot lid van den raad der gemeente is benoemd.

Volgens ontvangen berigten, zijn in de navolgende steden binnen deze provincie tot leden van den raad der gemeente benoemd, als:

Te Oosterhout de heer mr. *H. C. van Weel*, lid van de provinciale staten;

Te Grave de heer *J. R. Linsen*;

Te Eindhoven de heer ..... *de Haas*;

Te Tilburg de heeren *D. van Tulder* en *B. Mutzaers*;

Welke alle keuzen zijn, waarmede men de ingezetenen der vijf voornoemde steden, met regt geluk mag wenschen.

— Uit Menin wordt van den 1 dezer gemeld: « Nog een bewijs van het hollandsch monopolie; de onderscheidene korpsen van ons garnizoen tellen 25 officieren, waaronder 18 Noord-Nederlanders, 2 vreemdelingen en 5 Zuid-Nederlanders zijn; wanneer, ten gevolge van promotiën, eenige plaatsen zijn opengevallen, dan laat men uit het noorden kadetten van 17 a 20 jaren komen, terwijl de beste zuid-nederlandsche onder-officieren, voor belooning van lange diensten, nuttige kennis en een onbesproken gedrag, slechts eenen bronzen gedenkpenning, versierd met de woorden: *voor twaalf jaren getrouwen dienst aan 't vaderland*, ontvangen. (*Catholique*.)

— Even zoo is het gelegen met het korps rijdende artillerie, in garnizoen alhier en te Breda, hetwelk zamengesteld is niet alleen uit nagenoeg alle noord-nederlandsche, maar daarenboven uit protestantsche officieren; men zal moeite hebben, om bij dit gansche korps éénen of ten hoogste twee roomsch-katholijke officieren te vinden.

— De Zuid-Nederlanders zijn waarschijnlijk nergens goed voor; het is wederom een Noord-Nederlander, die men tot geneesheer voor het garnizoen te Oudenaerde heeft moeten kiezen; oud en doof, is diezelfde *esculaap* nog aan de stads-gevangenis opgedrongen.

— Een nieuw dagblad, onder den titel van *Pilote* (stuurman, loots), hetwelk alle dagen te Antwerpen uitgegeven wordt, ziet het licht; men zal over deszelfs geest kunnen oordeelen, door het volgende artikel, hetwelk wij, uit het eerste nommer vertaald, hebben overgenomen.

« Men vraagt thans geene deugden bij de menschen meer, maar alleen hunne denkwijzen. Zich blindelings met de heerschende partij vereenigen, in hare oogmerken treden, hare driften involgen, zonder rekenschap te houden, van de waardige of onwaardige middelen, om haar te dienen, dit zijn de voorwaarden, die de hoedanigheid van den mensch maken; voor deze vereischten is de weg der fortuin en der eeretitels open: de ministeriële gunsten vallen gelijk eenen dauw; de gierige handen worden verkwistend; eindelijk op die voorwaarden verwerft men de achting en de liefde van een ministerie, hetwelk niets uit den eerlijken man maakt, maar alleen den nuttigen mensch zoekt. Gij kunt u hiervan door de voorbeelden, welke men voor uwe oogen vermenigvuldigt, overtuigen; gij ziet in al de provincien menschen, te regt onteerd, die in den loop der omwenteling de Koningen hebben gehoond; de Godheid gelasterd, hunne medeburgers vervolgd en uitgekleed, en diezelfde menschen zijn hedendaags de beste werktuigen der heerschende staatkunde; zij zijn hiervan de eerste drijfveêren. Een verdrag is gesloten tusschen de oude en nieuwe boosheden; de eerloozen van die tijden zijn tegenwoordig de deugdzamen; en door de deugd van deze gunstelingen kunt gij die hunner meesters beoordeelen; alzoo is de maatschappij in openlijke tegenstrijdigheid met haar gouvernement; hetgeen de regering voorschrijft en verbant, ontvangt en acht zij; hetgeen zij veracht en terugstoot, wordt door hetzelve gebruikt en vereerd.

— De oude *Eclaireur* van Maastricht maakt bekend, dat hij zal ophouden te verschijnen. Sedert het personeel der *redactie* van dit dagblad veranderd was, had hij de taak op zich genomen, om de daden van het ministerie te verdedigen. Zijne verdwijning op het staatkundig tooneel is een nieuw bewijs, dat een dagblad, hetwelk de openbare denkwijze niet volgt, zich door zich zelve niet kan staande houden.

— Naar men verzekert, zegt de *Belge*, heeft mgr. *Capaccini* menigvuldige en lange bijeenkomsten met den heer *van Gobbelschroy* gehad.

— Men zegt, dat de geschillen nopens het *placet* voor de *intronisatie* der bisschoppen, geheel uit den weg geruimd zijn; het gouvernement heeft de juistheid der talrijke aanmerkingen, welke in deze laatste tijden, over de vraagpunten, betrekkelijk dit onderwerp, bekend gemaakt zijn, gevoelt.

(*Courrier des Pays-Bas.*)

— Eenige personen, welke met de zaken van het hof zeer wel schijnen onderrigt te zijn, verzekeren, dat de Koning van Pruissen dit jaar te Brussel niet zal komen.

Deze tijding zou bevestigen, hetgeen wij nopens het verbreken van het huwelijk van H. K. H. de prinses *Marianne* der Nederlanden met prins *Albert* van Pruissen, bekend gemaakt hebben. (*Belge.*)

— Volgens geloofbare geruchten zal de heer *Dubus de Ghisignies*, commissaris-generaal in de Oost-Indien, tegen de aanstaande maand mei, naar zijn vaderland terugkeeren.

— Z. M. is heden uit Brussel naar 's Hage vertrokken.

— De prins van Oranje zal, zoo men stellig verzekerd, tegen het midden dezer maand zich naar Luxemburg begeven.

— Z. K. H. de groot-hertog *Constantyn*, is den 4 dezer met zijn gevolg te Brussel aangekomen en aan het paleis van Z. K. H. den prins van Oranje afgestapt, denzelfden dag is een koerier aan het paleis van Laeken aangekomen, die, zoo men verzekert, de tijding heeft overgebragt, dat het vredes-traktaat tusschen Rusland en de Porte geteekend was.

— Uit eenen partikulieren brief, gedagteekend Rome, 21 september, vernemen wij van eenen geloofwaardigen persoon, dat de ziektestaat van Z. H. den Paus weder volkomen hersteld is.

— De katholijken van Engeland beginnen tegenwoordig in de regering tot het bekleeden van plaatsen toegelaten te worden, hetwelk vóór de *bill* der *emancipatie* niet mogt plaats hebben. Den 26 september heeft de heer *Edward Wallis*, roomsch-katholijk, den eed als hoog sheriff der stad York, afgelegd. Men meldt, dat vele katholijken tot aanzienlijke posten benoemd zijn.

— Tijdingen uit Londen, van den 2 dezer, melden, dat de granen, zoo in- als uitlandsche, aan het dalen zijn en er weinig handel gedreven wordt.

— Uit Berlijn wordt, onder dagteekening van den 1 dezer, gemeld, dat het officiëel berigt nopens de bepaalde sluiting van den vrede tusschen Rusland en de Porte, aldaar is aangekomen.

De *Arnhemsche Courant* van zaturdag den 3 dezer, geeft onzen Koning eenen raad (die uit de portefeuille van *Z. Y. X*, is gekomen), hoedanig hoogstdezelve zich moet gedragen, om het onderwijs tot de meest mogelijke volmaaktheid en *éénheid* te brengen.

De schrijver bedoelt hier zeker, hoezeer hij er niet openlijk voor uit durft te komen, die *éénheid* in het onderwijs, welke eene onverschilligheid in het godsdienstige ten gevolge moet hebben, « en om dit doel te bereiken (zegt hij) moet de Koning *vooral* zorgen, dat de geestelijken van het onderwijs worden uitgesloten. » Juist daarom. Het is hier wezenlijk jammer, dat de *Arnhemsche Courant* bij deze gelegenheid de *jesuiten* niet in het bijzonder genoemd heeft, want deze (volgens hem) leeren de verderfelijkste stellingen; maar hij noemt thans de geestelijken in het algemeen. Welnu! eene verkeerde raadgeving door den eerwaardigen redacteur, die bij voorkeur zijne leeringen zoo gaarne eenen iegelijk wil opdringen; wij beklagen hem; immers indien Z. M., hetgeen wij nimmer zullen gelooven, aan de inspraak van den *Arnhemsche Domine*, eenig gehoor verleende, dan is zijn eerwaarde voor altijd verstoken, de, altijd onverdraagzame en hatelijke beginselen, welke, ten gevolge zijner *vroegere opvoeding*, eenen onverzoenlijken haat en afgekeerdheid tegen zijne R. K. medeburgers bij hem heeft *ingekankerd*, in het hart der nederlandsche jeugd in te prenten.

Hiervoor dan is de natie beveiligd en zij is zoo ver zeker, dat door hem, in den naam des lichts, geene duisternis, dat is, onverdraagzaamheid, zal ingeboezemd worden.

AANMERKINGEN

OP HET BESLUIT VAN DEN 2 OCTOBER. (*Zie ons vorig nommer.*)

Om het gansch gewigt van dit stuk te gevoelen, is het noodzakelijk de woorden der *bulle*, waarvan het eerste artikel spreekt, op te merken:

De bisschoppen, zegt het besluit, *welke hun seminarie zullen openen*, zullen dadelijk kunnen overgaan *tot deszelfs organisatie, zoo als die is vastgesteld by art. 2 der conventie van den 18 juny 1827, en de bulle van den 16 der kalenden van september van datzelfde jaar, aangenomen by ons koninklyk besluit van den 2 october daaraanvolgende*; bij gevolg gelooven wij, dat de bisschoppen hunne seminarien kunnen *organiseren*, overeenkomstig de bepalingen van het concordaat en der *bulle*; doch deze bepalingen heiligen het beginsel eener volkome vrijheid. Zie hier de woorden der *bulle*:

« *Wyders is het van het hoogste belang, dat zy, die zich aan den geestelyken stand toewyden, niet alleen in godgeleerde, maar ook in wysgeerige vakken en andere onderwerpen, die niet kerkelyke zaken in verband staan, behoorlyk worden onderwezen, opdat zy « het voorbeeld der kudden worden, en steeds gereed zyn, aan elken vragende rekenschap te geven.* » *Weshalve de bisschoppen, in de seminarien, al die leerstoelen zullen oprigten, welke zy tot een volledig onderrigt der geestelyken noodig zullen oordeelen. Zoo blyft ook het onderwys der leer en der tucht, benevens de opvoeding en het bestuur der seminarien, aan het gezag der respective bisschoppen, volgens de kanonicke voorschriften, onderworpen, derwyze, dat aan de bisschoppen, zoo wel het opnemen van geestelyken in de seminarien, en hunne verwydering uit dezelve, als de keus der regenten en hoogleeraren, benevens hunne ontzetting, vry blyft, zoo dikwerf zy een of ander noodig of nuttig zullen oordeelen.*

Deze woorden zijn duidelijk en klaar en laten niets te verlan-

gen over. Het komt ons dus voor, dat het eerste artikel van het besluit de willekeurige bepalingen van 1825 zuiver en eenvoudig afschaft, ten minste die, welke op de kleine seminarien en de verpligting om het *collegium philosophicum* te volgen, betrekking hebben. Artikel 2 bevat echter eene beperking; dit artikel is overbodig. Het besluit van den 14 augustus 1825 was eene der grootste ongeregtigheden, welke ons ministerie heeft begaan; men late hetzelve in zijn geheel; en men bepale zich met eene soort van algemeene kwijtschelding aan de jonge lieden te verleenen, die zich vóór den eersten februarij zullen aanmelden; en welk belang kan het gouvernement hebben, om dit besluit te handhaven? Dat het verzekerd zij, dat, indien de jonge Nederlanders bij hen vrij zijn, zij weinig lust zullen hebben, om naar Frankrijk of elders te gaan; het beste middel om deze landverhuizingen te voorkomen, is hen niet te verhinderen.

Wij zullen op dezen belangrijken maatregel, welke de regering eindelijk genomen heeft, terugkomen.

(*Courrier de la Meuse.*)

— De *Courrier des Pays-Bas* deelt van zijne zijde de navolgende opmerkingen mede:

«Drie zaken treffen ons in dit besluit, hetwelk als een begin van vrijmaking voor de katholijken der Nederlanden kan beschouwd worden.

» De raad van state is in deze zaak niet gehoord.

» De commissie uit den staatsraad, voor de zaken van den roomsch-katholijken eerdienst, welke gewoonlijk over alle voorwerpen en besluiten, betrekkelijk dezen eerdienst, geraadpleegd wordt, zal slechts van dit nieuw besluit, door deszelfs afkondiging in het *Staatsblad*, kennis dragen.

» Eindelijk de beweeggronden: «gelet op de bepalingen der »grondwet, welke tot dat onderwijs betrekking hebben», schijnen eene eerste terugkeering tot de wettige orde aan te duiden.

» Waarom moet deze terugkeering slechts onvolmaakt zijn? waarom dit onderscheid tusschen de jonge lieden, die vóór den eersten februarij 1830 van den vreemdeling en diegenen, welke naderhand zullen komen, om in de bisschoppelijke seminarien te worden toegelaten? Het besluit van 14 augustus 1825 verkracht openlijk de grondwet; men moest hetzelve niet wijzigen, maar geheel vernietigen; hiertoe zullen wij ongetwijfeld geraken en de Koning, beter omringd en ingelicht, zal van de tallooze ongrondwettigheden, die door zijn ministerie gewaagd zijn, terugkomen, op dezelfde wijze, zoo als wij onlangs, onder de ingeving van de heeren *van Pabst* en *Raoux*, de hatelijke verordeningen van het laatste ontwerp der wet op de drukpers, hebben zien vervallen.»

— Zie hier wat de *Catholique* des aangaande zegt.

Het is verre van ons in de oppositie, welke wij het gouvernement aanbieden, behagen te scheppen; wij zullen dezelve gaarne verlaten, zoodra de grieven der natie zullen hersteld zijn: wij achten ons dus gelukkig een koninklijk besluit bekend te kunnen maken, hetwelk ons voorkomt een eerste middel te zijn, om tot de godsdienstige vrijheid en de orde, bij de grondwet daargesteld, te geraken.

Z. M. de Koning, ingelicht door de opmerkingen van den internuntius van den Heiligen Stoel en der eerwaardige heeren kerkvoogden, heeft eenen belangrijken stap gedaan, om de geheele uitvoering van het concordaat te bespoedigen, en alzoo aan de godsdienstige geschillen, welke immer zoo noodlottig voor de rust en het geluk der rijken zijn, een einde te stellen; al de katholijken zullen zich, ongetwijfeld, met deze tijding verheugen; zij zullen, met een opregt gevoel van erkentelijkheid, zien, dat de Vorst, die hen regeert, openlijk tot de getrouwe uitvoering der conventie met Zijne Heiligheid terugkomt.

Het eerste artikel laat aan de bisschoppen alleen de rigting van het geestelijk onderwijs; alzoo zullen dan onze seminarien weder geopend worden; de jonge lieden, tot den heiligen dienst geroepen, zullen zich nog kunnen vormen in die godvruchtige verblijfplaatsen voor de wetenschappen en deugden van het priesterschap, en dan zullen de geloovigen geene vrees meer hebben van de geestelijkheid in de meest katholijke plaatsen der aarde, te zien uitdoven; de verlichte protestanten en de ware *liberalen* zullen, met geen minder genoegen dan wij, eene eerste terugkeering tot de grondwettige orde zien; want zij hebben, door de ondervinding, geleerd, dat het gansche ligchaam der maatschappij in eenen lijdenden en bekrompen staat is, wanneer een harer gedeeltens is aangetast; zij zullen gevoelen, dat, wanneer men opregt den katholijken de volkomene vrijheid, welke de grondwet hun waarborgt, verzekert, het voor hen zelven een sterke waarborg tegen de onafhankelijkheid hunner eigene stellingen zal zijn.

Eene geringe klasse van huichelende *liberalen* zal over de regtvaardige daad, welke de Koning heeft bewezen, ontevreden zijn, en zal dezelve aan de dringende noodzakelijkheid des tijds toeschrijven; gelukkig vermits zij alleen de denkwijze van patronen, die hetzelve betalen, verkondigen en deze het tegen hun belang zullen rekenen, om zich tegen eenen bevredigenden maatregel luidkeels te verzetten, zal zij zich wel wachten hare ontevredenheid openlijk aan den dag te leggen.

Wij zouden verlangen, dat wij ook zonder beperking het tweede besluit van 2 october konden prijzen, doch de clausule: «*welke zich vóór den 1 february 1830 zullen aanmelden,*» houdt eene uitzondering in, welke klaarblijkelijk strijdig is met de beginselen van ons gouvernement; het besluit van 14 augustus 1825 is in lijnregte tegenstrijdigheid met de grondwet; het zou dus niet genoeg kunnen zijn, wijzigingen daaraan toe te brengen, maar het besluit moet geheel afgeschaft worden. Welligt ontdekken ons de clausulen, welke het tweede artikel onvolmaakt maakt, de hand van eenige menschen, welkers onvoorzigtige raadgevingen zoo dikwerf het beheer hebben doen dwalen, en welkers noodzakelijke verwijdering, onder ons het vertrouwen en het geluk zoude doen herboren worden.

Wij hopen, dat het oogenblik niet ver af zijn zal, dat de geheele vrijstelling der katholijken en het volkomen herstel der grieven, die nog op de natie drukken, ons de *godsdienstige en burgerlyke vryheid* wezenlijk zullen doen genieten.

— Ziet thans hoedanig een dagblad, *le National*, hetwelk de inblazingen van het ministerie verkondigt, en waarvan de taal zoo openlijk den titel, welke hij draagt, logenstraft, zich omtrent het onderhavige besluit uitlaat:

«Wij zien, met eene wezenlijke droefheid, de nieuwe toegevingen, welke het gouvernement aan de *ultramontaansche* vorderingen bewezen heeft.

» Dat het gezag oplette: eenmaal den gleijenden en gevaarlijken weg der toegevingen ingeslagen, zal het moeijelijker zijn dan het denkt, zich tegen te houden. Er is slechts een enkel en eenig middel om de *factien* te beteugelen, en dit is zich onverbiddelijk toonen; want niets ter wereld kan hen bedwingen; de fransche omwenteling is ondertusschen niet zoo ver achter ons, dat wij ten eene male hebben kunnen vergeten zijn, waar naar toe de toegevingen het gezag, zoo *republikeinsch* als *monarchaal*, hebben geleid, telkens als het zich zwak genoeg en vooral genoegzaam onbedacht getoond heeft om deszelfs gevaarvollen weg in te slaan. *Napoleon* zelfs, heeft zijn gezag slechts zien verliezen op het oogenblik, dat zijne onverzettelijkheid begon te wankelen.

Heeft het gouvernement het regt om het PLACET *voor de bullen der bisschoppen te verleenen?*

Het is waarlijk iets zonderlings, dat de Souvereinen, in deze eeuw, waarin de *godsdienstige onafhankelykheid* uitgeroepen is, nog hardnekkig voorschriften, omtrent de godsdienstoefeningen willen geven, alsof de geestelijke zaken aan eene *admistrative* orde konde onderworpen worden. Het komt ons, van den kant van den staat, even onverstandig voor, aan de geestelijke zaken eene zekere orde te willen opleggen, als die van het heelal te willen in verwarring brengen. Men moet derhalve erkennen, dat de godsdienstige mensch, met betrekking tot de hedendaagsche maatschappelijke orde in den natuurstaat verplaatst is, dat wil zeggen, dat hij het hoogste regt heeft zich te gedragen, alsof die maatschappelijke orde, niet bestond, en alleen die wetten na te komen, volgens welke bepaald is, te handelen, en bij gevolg die van weerstand te bieden tegen alle geweld, om zijn *symbolum* tegen een ander *symbolum* en zijne godsdienstoefening met eene andere godstdienstoefening, over een te brengen.

Osius had grootelijks redenen, om tot *Constantinus* te zeggen: «Bemoei u niet met zaken die de Kerk aangaan, draag zorg, dat gij, door u niet aan te trekken hetgeen de Kerk betreft, u niet schuldig maakt aan eene groote misdaad.» *Julianus* gevoelde, in den volsten zin, de waarheid van de taal, welke de christenen tot hem voerden: «Laat aan onze Kerk zelve het werk van God over, hare wetten zijn geene wetten des rijks, of de wetten des rijks geene wetten van onze Kerk. Gij doet dit te veel indien de billijkheid u daartoe geene magt geeft; gij doet dit niet genoeg, indien gij deze magt voor u alleen houdt.»

Welke ook de wijze zijn moge, waarop dit verschil beschouwd wordt, men moet noodzakelijk toestemmen, dat de Souverein geen regt heeft, om zich met de godsdienstige zaken te bemoeijen, en dat hij geen regt heeft, om over zaken te onderhandelen, waar geene wederkeerigheid kan plaats hebben. De godsdienstige vrijheid en onafhankelijkheid zijn door de grondwet erkend, en dus bepaalt het regt en den pligt van den Vorst zich bij de verdediging en bescherming.

De geestelijkheid, zegt men, beoogt, om in den staat eene magt wederom in te voeren, welke strijdig is met die van den Vorst. Dit vol te houden zoude ongerijmd zijn, neen, de geestelijkheid beroept zich op hare onafhankelijkheid. De onafhankelijkheid van eene zaak is hare oppermagtigheid niet, deze laatste veronderstelt het regt en den pligt, om te *constringeren*; terwijl de onafhankelijkheid integendeel er zich bij bepaalt, om in haar eigen huis den boventoon te voeren.

De Vorsten beklagen zich, dat het hof van Rome somtijds eenen noodlottigen invloed op de gerustheid der volken uitoefent; indien dit waarheid is, waaraan moet men dit dan wijten? Die invloed wordt noodzakelijk vereischt voor hen die het geestelijke met het wereldlijke willen verwarren. Waarom bieden de Vorsten niet enkel en eenvoudig wederstand aan de godsdienstige genootschappen, die de wezenlijkste van hunne regten zijn, namelijk: de benoeming van derzelver bedienaren? Het is ons steeds voorgekomen, dat die overlating alle twisten zoude doen eindigen, of dezelve, ten minste op eene andere plaats, welke hun eigen is, zoude overbrengen. De vraag, welke hieruit zoude voortvloeijen, of hierover nog mogt geopperd worden, en het

geen deze benoeming betreft, zoude niet meer van den Vorst aan den Paus, maar van den Paus aan de leden van een godsdienstig genootschap moeten gedaan worden. Indien na deze overlating de verlegenheden nog mogten verlengd worden; indien de godsdienst nog opgeschorst werd, dan zoude de aanprikkeling, welke daaruit mogt geboren worden, niet meer ten voordeele van den Vorst gedraaid kunnen worden, die in staat was, om den tegenstand, door geweld, te overwinnen, dan zoude zij voor den staat niets beleedigends hebben: wat gebeurt er in tegendeel, daar, waar de souvereinen hardnekkig de volmaakte godsdienstige onafhankelijkheid blijven miskennen? Alsdan verwekt de eenstemmigheid der godsdienstige gevoelens, voor belangen, die dikwijls tot hulpmiddelen verstrekken, onweêrbuijen, welke niet ophouden, dan bij de terugkeering tot de ware grondbeginselen.

Wij moeten hierover eindigen en erkennen, dat er geene de minste gemeenschap bestaat tusschen de *administratie* der kerken en die der *politieke* belangen. Wat maakt het toch inderdaad voor ons gouvernement uit, dat de Paus onfeilbaar zij; dat hij al of niet het hoofd der *conciliën* is, dat hij het regt heeft om de bisschoppen af te zetten en te bepalen, welke de *kanonieke* boeken zijn? Dit zijn zaken, die den staat niet aangaan, en over welke hij geen gevoelen hebben mag. Dit zijn huisselijke zaken, waarmede hij niet meer het regt heeft zich te bemoeijen, dan met datgene, hetwelk in de huishoudingen voorvalt. Indien de roomsche geestelijkheid godsdienstige vrijheid wil genieten, dan staat het aan haar, om dezelve te doen gelden zoo als zij het zal vermeenen, of zoo als zij zal kunnen. Zij alleen is de regteres over hare gehoorzaamheid en over hare pligten. Wat de geestelijkheid in dezen worstelstrijd kan winnen of verliezen, maakt haar niets meer of minder onderworpen, en dat alleen zoude genoeg zijn, om haar te laten begaan, ook zelfs, wanneer de aard der onafhankelijkheid, krachtens welke zij te werk gaat, niet zoude vorderen, dat dit zoo ware. Het scheelt weinig of de grondstellingen van Rome en de *bullen* al of niet ophouden te zijn, hetgeen zij waren onder *Gregorius VII*, *Innocentius III* en *Bonifacius VIII*; het is genoeg, dat de wetten de tegen de zekerheid van den staat bedrevene handelingen straffen.

Is het noodzakelijk nog meer te bewijzen, dat het gouvernement het regt niet heeft, om zich met datgene te bemoeijen, hetwelk tusschen den Paus en de geestelijkheid omgaat, en dat het straf-wetboek niets tegen de godsdienstige vrijheid vermag.

(Een aan den Catholique medegedeeld artikel.)

OVER DE PROTESTANTSCHE LEERAARS IN DE NEDERLANDEN.

(Derde artikel.)

Wij hebben, in het laatste van deze twee artikelen, gezegd, dat men, om eene protestantsche gemeente of *parochie* daar te stellen, meer dan eens bij de bevolking van eene plaats huisgezinnen gevoegd heeft, welke op vele mijlen afstand van daar woonden. Maar het schijnt, dat wij de geheele snoodheid, welke men bij die gelegenheden gebezigd heeft, nog niet kenden. Zie hier eenige nieuwe bijzonderheden, welke men ons, over dit onderwerp, heeft medegedeeld.

Toen men eenen nieuwen dominé te Galoppe moest beroepen, plaatste men, ten einde een genoegzaam aantal leden te hebben, om eene gemeente daar te stellen, op de lijst de protestanten van de naburige gemeenten, als die van Fauquemont, Schimmert, Houthem, enz.. En toen men den dominé van Meerssen moest doen vervangen, zijn diezelfde protestantsche inwoners van Fauquemont wederom op de lijst geplaatst. Dit is nog niet alles. Wij weten stellig, dat op de lijst, ten minste in eene van die gemeenten, familien geplaatst waren, *welke, sedert achttien jaren, de gemeente, ja zelfs het koningryk verlaten hadden.* En alsof deze dubbele bedriegerij nog niet genoeg ware, had men de onbeschaamdheid van *alle leden der huisgezinnen, waarvan alleen de hoofden protestanten waren,* te tellen; dat is te zeggen, dat de meesters hunne talrijke katholijke dienstboden onder het getal der protestanten hebben doen voorkomen.

Misschien is het hier de plaats om een enkel woordje te zeggen over eene soort van dienstbaarheid, waarin de katholijken, in eenige van die gemeenten, zich, ten opzigte der protestanten, bevinden. De *organieke* artikelen willen niet, dat een en hetzelfde kerk-gebouw tot twee verschillende godsdienstoefeningen diene. Wij hebben ons op die artikelen nog nooit beroepen, en wij zullen er ons ook nu nog niet op beroepen. Maar het gouvernement wil ons dezelve opleggen, en men is niet in gebreke gebleven, om ze, te zamen met de andere tot den godsdienst betrekking hebbende wettelijke bepalingen, in den *Almanach du clergé catholique,* te drukken. Het zoude dus de pligt van het gouvernement zijn, om dezelve te eerbiedigen; maar ons ministerie schijnt over het algemeen niets te eerbiedigen dan datgene, waarbij het denkt belang te hebben om het te eerbiedigen. Men moet derhalve niet verwonderd staan, wanneer men vermeent, dat te Heerlen, te Galoppe, te Meerssen en te Dalhem, de kerk, des zondags, tusschen de vroeg en de hoogmis, voor eene handvol protestanten, waarvan zelfs, bij slecht weder, niemand naar de preêk komt luisteren, moet ontruimd worden. De goddelijke dienst lijdt hierbij ten uiterste veel op de feestdagen, wanneer er veel volk is. De katholijke priesters zijn dikwijls nog bezig met biecht hooren en het uitreiken der heilige communie, wanneer dominé reeds op den predikstoel aan het schreeuwen is, en zulks tegen onze allerheiligste mijsterien. Men heeft meermalen onaangenaamheden verwekt tegen katholijken, die, door de menigte, welke zich in de kerk bevond, er uit gaan, op het uur, dat de protestanten voor hunnen dienst geschikt oordeelden, het ongeluk hadden, eenigen van hun, welke drongen om er binnen te komen, aan te stooten. De protestanten willen zelfs aan de katholijken niet veroorloven om voor hunnen goddelijken dienst te kleppen, wanneer dominé na zijne predikatie nog niet gezegd heeft: *Amen, het zy zoo, Amen.*

En ziedaar, hoe de katholijken in deze dagen over de kerken, welke HUNNE voorvaders gebouwd hebben (*voor hunne eigene rekening*), kunnen beschikken. *(Courrier de la Meuse.)*

Tilburg, 1 october 1829.

Mynheer de Redacteur!

Een ieder beklaagt zich tegenwoordig over de ongelijkheid der verdeeling van ambten. Tilburg, alwaar men zoo duidelijk de *predilectie* der protestanten gevoelt, heeft tot heden nog niet geklaagd, en evenwel is het maar al te waar, dat in deze volkrijke plaats, waar de verhouding tusschen roomsch en onroomsch ongeveer 3 tegen 100 staat, ook de meeste vette ambten door protestanten bekleed worden, en er, een vijf à zestal buiten genomen, niets dan lastposten of bedieningen van minderen rang aan de roomschen overblijven; hierbij hebben wij dan nog het ongenoegen van te moeten zien, hoe dat alhier in Tilburg zelfs aan protestanten de voorkeur wordt gegeven; bij eene *deputatie*, laatst aan Z. M. den Koning, naar 's Bosch gezonden, had de burgemeester (of wie weet ik niet) de *attentie* van drie protestanten tegen eenen roomschen te nemen; van eene alhier onlangs benoemde plaatselijke school-commissie, of iets van dien aard, zijn twee protestantsch en twee of drie roomsch, zoodat UEd. wel kunt zien, dat wij geene reden van stuiten hebben. Een ander *inconvenient*, dat alhier, zoo als in meer andere gemeenten bestaat, is, dat onze protestantsche burgemeester tegelijk notaris is, een misbruik, dat, mijns bedunkens, niet behoorde plaats te mogen hebben, en hetgeen zoo menig een bijna noodzaakt zijn vertrouwen te schenken aan hem, wien men anders gaarne zoude voorbijgaan; evenwel schijnt het, dat onze burgemeester, ondanks al zijne bezigheden, zoo onvermoeid is in het waarnemen van gemeentezaken, dat deze ijver wel eens zoo ver loopt, dat er verwarring uit moet voortspruiten, zoo als onlangs nog gebleken is, toen hij zich, tegen gewoonte, met de inkwartiering (welke alhier, volgens oud gebruik, door de wijkmeesters, naar genoegen, geschiedt) bemoeide, hetgeen ook door den heer wijkmeester van Kerk en Heuvel zeer euvel werd opgenomen; wij hadden hier liever, dat deze overgroote ijver zich tot geene beuzelingen, of tot allerlei voor- en nadeelige ontwerpen bepaalde, maar dat dezelve hem tot wat spoediger, gedienstiger, voordeeliger en geregelder afdoening van zaken leidde.

Ik ben met achting UEd. Dienaar

N. N.

De prijzen der granen, te Eindhoven, van dingsdag 6 october, zijn geweest:

Tarwe,	*het nederlandsch mud:*	*f* 00- » à 00-00.
Rogge,		« 5-20
Boekweit,		« 4-50 à 3-70.
Haver,		« 3-00 à 2-50.
Het nederlandsch pond boter.		« 0-52 à « 48.

De vier nederlandsche ponden roggebrood 27 cents.

Te 's BOSCH, bij de GEBROEDERS LANGENHUYSEN, Drukkers en Uitgevers, Apostelstraat, M, n°. 20.